

Коробова І. В. Формування в учнів позитивних емоцій у процесі використання історичного матеріалу на уроках фізики [Текст]/ В. Є. Стадник, І. В. Коробова // Пошук молодих : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф. [«Актуальні проблеми природничо-математичної освіти в середній і вищій школі»], (Херсон, 24-25 квітня 2014 р.) / [уклад.: В. Д. Шарко]. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2014. – Вип. 13. – С. 32-34.

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЗИТИВНИХ ЕМОЦІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ НА УРОКАХ ФІЗИКИ

Стадник В.Є., Коробова І.В.

Херсонський державний університет

Загально прийнято, що в навчанні треба спиратися на наявні в учнів інтереси. Інтересом до фізики можна назвати будь-яке позитивне ставлення до неї. Це ставлення треба знати для формування інтересу, але його далеко не достатньо. Як зазначають науковці, для формування справжнього пізнавального інтересу та творчої активності учнів необхідне позитивне ставлення до власної навчально-пізнавальної діяльності, а також наявність мотивів, що йдуть від самого процесу діяльності і спонукають займатись нею [5]. Сформованість пізнавальних інтересів учнів сприяє підвищенню їх активності на уроках, розвитку позитивної мотивації навчання, активної життєвої позиції, що в сукупності забезпечує підвищення ефективності процесу навчання [4]. Позитивні емоції відіграють вирішальну роль у цьому процесі.

Мета статті – дослідження можливостей історичного матеріалу з фізики для формування в учнів позитивних емоцій.

Для досягнення мети необхідно було виконати наступні **завдання**:

- аналіз літературних джерел та з'ясування сутності поняття «емоції» та ролі позитивних емоцій у розвитку пізнавального інтересу та мотиваційної сфери учнів;
- аналіз можливостей використання історичного матеріалу у процесі навчання учнів фізики;
- розробка завдань історичного змісту для формування в учнів позитивних емоцій у процесі вивчення фізики.

Проблему розвитку пізнавального інтересу учнів у процесі навчання розглядали психологи та педагоги А. Крилов, Г. Аверченко, О. Петрушина та інші науковці. Розвиток пізнавального інтересу учнів у процесі вивчення шкільного курсу фізики досліджували науковці П. Атаманчук, О. Бугайов, С. Гончаренко, В. Мощанський, та інші. Емоційний стан людини став предметом дослідження У. Джемса, Е. Клапареда, О. Леонтєва, Р. Ліпера, У. Макдауголла, С. Рубінштейна та інших психологів.

Але проблема формування позитивних емоцій у процесі навчання залишається актуальною і сьогодні, оскільки емоційно-чуттєве ставлення учнів до навколишньої дійсності є компонентом змісту сучасної освіти.

У процесі аналізу наукової літератури нами з'ясовано, що **емоції** – це психічний стан душевного хвилювання, переживання (У. Джемс [6, с. 84]). Значення емоцій різні вчені оцінюють по-різному. Наприклад, Е. Клапаред переконаний, що почуття є корисними, а емоції – недоцільними у поведінці людини [6, с. 94]. Навпаки, Р. Ліпер, прибічник мотиваційної теорії емоцій, визначає емоцію як мотив, що спонукає людину до діяльності через застосування індивідуального досвіду [6, с. 147]. С. Рубінштейн так підкреслює роль емоцій в діяльності людини: «емоції формуються у ході людської діяльності, спрямованої на задоволення її потреб; виникаючи в діяльності індивіда, **емоції ... проявляються як спонукання до діяльності**» [6, с. 154]. Однією з характеристик емоції є її емоційний знак – позитивний або негативний. Позитивна емоція пов'язана із почуттям задоволення, а негативна – з почуттям незадоволення. Формування позитивних емоцій під час навчання є, таким чином, способом формування пізнавального інтересу та створення внутрішньої мотивації учня.

Відомий фізик Поль Ланжевен зазначив, що «ніщо так не сприяє загальному розвитку і формуванню дитячої свідомості, як **знайомство з історією людських зусиль в галузі науки**» [2]. Науковці констатують, що вчителі звертаються до елементів історії фізики, коли хочуть «пожвавити» урок, зробити його цікавим. Часом «цікавість» історії фізики вбачають в історичних жартівливих відомостях про окремих учених, ефектних історичних епізодах, пов'язаних з відкриттям законів тощо. Цікавість однаково діє на всі категорії учнів, адже вони особливо відгукуються на цікаве, надзвичайне, те, що привертає увагу, дає вихід емоціям. Таким чином, розмаїття цікавих форм навчання на уроках (змагання, конкурси, задачі-парадокси, ігри-подорожі, задачі на швидке знаходження помилок, шаради, загадки, курйози, жарти тощо) **створюють позитивне емоційне поле діяльності**, налаштовують до виконання тих завдань, які учні вважають важкими і навіть нездоланими [3]. У змісті історичних відомостей головна увага має бути акцентована не стільки на те, хто, що, коли відкрив, скільки на те, **чому і як** виникла та або інша ідея, **який хід думки вченого** в обґрунтуванні ідеї, **який метод дослідження** він обрав і **чому**. Причому, це слід робити систематично, з **особистою захопленістю вчителя**.

Аналіз літературних джерел дозволив виділити наступні форми використання історичного матеріалу в процесі навчання фізики:

– ввідні історичні огляди, які виступають як засіб обґрунтування важливості нових знань;

– підсумкові історичні огляди, які виступають засобом систематизації та узагальнення знань;

– опис історії окремих відкриттів, фундаментальних дослідів, що є засобом обґрунтування знань;

– повні біографії учених і фрагментарні біографічні відомості, що слугують цілям формування особистості учня;

– задачі з історичним змістом.

Для збудження позитивних емоцій учнів під час проходження педагогічної практики наводимо історичний фрагмент про Майкла Фарадея, який зробив низку фундаментальних відкриттів у фізиці, зокрема, відкрив явище електромагнітної індукції.

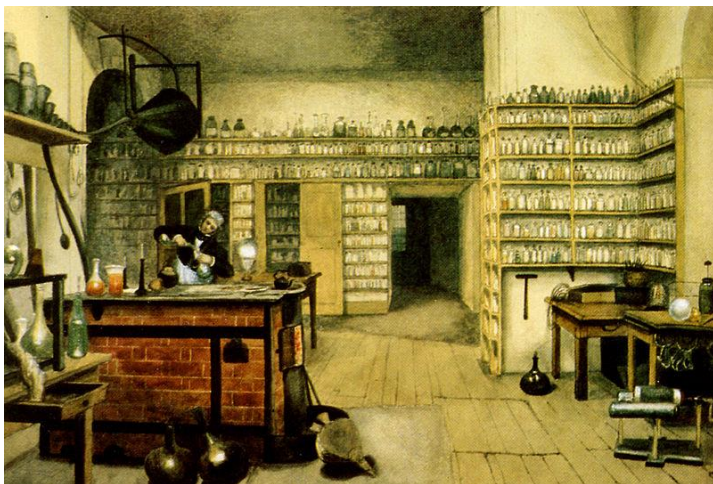

Рис. 1

Позитивні емоції (здивування, захоплення, цікавість, інтерес, бажання наслідувати) викликає, як правило, розповідь про наполегливість і працездатність вченого-самоука (рис. 1), який протягом 10 років провів майже 16 тисяч дослідів і ретельно фіксував їх результати у щоденнику. Саме тому дата відкриття явища електромагнітної індукції відома точно – 29 серпня 1831 року [1].

Результати проведеного теоретичного і експериментального дослідження дають підстави стверджувати, що більшість учнів

відчувають **позитивні емоції** під час наведення історичних прикладів, зокрема, цікавих біографічних даних вчених-фізиків. Тому у «методичній скарбниці» вчителя фізики мають бути підібрані історичні відомості зазначеного змісту, які сприятимуть реалізації виховного потенціалу уроку та формуванню пізнавального інтересу учнів.

Література:

1. Бабаєва Н. Методичні матеріали з фізики. 11 клас. I семестр/ Н.Бабаєва, І.Коробова, В.Шарко. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с. – (Б-ка «Шк. світу»).

2. Гончаренко С.У. Книжка для читання з фізики. Електромагнітні явища. 8 клас/ С.У.Гончаренко. – К.: Радянська школа, 1989. – С. 142-161.
3. Мошанский В. Н. История физики в средней школе/ В.Н.Мошанский, Е.В.Савелова. – М.: Просвещение, 1981. - 205 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління: [посібник]/ Л.Е.Орбан-Лембрик. - К.: Академвидав, 2003. - 568 с.
5. Психология: [Учебник для гуманитарных вузов]/ Под ред. В.Н.Дружинина. – СПб.: Питер, 2001.
6. Психология эмоций. Тексты/ Под ред. В.К.Вилюнаса, Ю.Б.Гиппенрейтер. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 288 с.